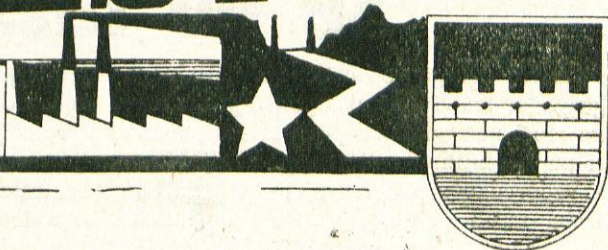

TRŽIŠKI VESTNIK

Leto III.

Tržič, četrtek 15. aprila 1954

Štev. 8

Z zbora volivcev v Puterhofu

V nedeljo, 28. III. je bil v Puterhofu zbor volivcev. Obisk je bil slab. Zdi se, da zainteresiranost za zборе volivcev pada. Druga važna stvar pa je tudi premajhna zainteresiranost občinskega odbora za zadeve, ki zadevajo neposredno našo vas. Vsako stvar, ki se tiče Puterhova, obravnava LOMO nekako v odsotnosti, ki se opaža že na zborih volivcev samih. Mogoče je vzrok to, da ni Gozdna uprava v kompetenci LOMO? Gradnja, in že sedaj temelji komune zahtevajo, da se vse masovne in gospodarske organizacije življenjsko zainteresirajo za probleme na področju le-te, in obratno, da se občina loti zadev, ki zadevajo Puterhof.

Ko je zastopnik občine prebral letno poročilo LOMO in obrazložil vzrok tako nizkim kreditom za razvoj komune za letos, se je razvila živahna diskusija. Padli so mnogi umestni predlogi in je želeli, da ti predlogi preidejo v življenje, ne pa (kot običajno), da so s koncem sestanka že zaključili „kariero“ in pozabimo nanje.

Že dve leti je aktualno vprašanje električnega toka pri nas, toda noben od prejšnjih predlogov ni „zagledal dan“. Imamo sicer elektr. centralo, vendar so stroji zastareli. Predlog je bil, da se napelje tok visoke napetosti od

omrežja DES in postavi v Puterhofu transformator. A ker imamo v Puterhofu vodno silo, bi to ne bilo gospodarsko, temveč bi bilo primerno zamenjati obstoječe stroje z novimi, kar bi po približnem predračunu zahtevalo 1.5 do 2 milijona kredita.

Drugo aktualno vprašanje, ki je bilo obravnavano, je cesta Tržič—Puterhof. Poudarjeno je bilo, da se od Gozdne uprave zahteva skrb za cesto, ali pa, da se cesta da v kompetenco občine in njej v oskrbo. Cesta je slaba kljub visokim stroškom, ki jih ima za njo Gozdna uprava predvsem zaradi precejšnjega nagiba in erozije potoka Bistrice, ki teče tik ob njej.

Precej govora je bilo tudi o preimenovanju Puterhova in končno smo sprejeli sklep, da predlagamo ime **Jelenlog**. Padli so predlogi tudi za Jelendol ali Zalo dolino.

Za zatiranje brezposelnosti je bil podan predlog za ustanovitev zaposlovalnice. Govorili smo o gradnji ceste Naklo — Tržič, o popravilu poti „Na jamah“ itd.

Upamo, da bo občina predloge tudi upoštevala, kar bi ugodno vplivalo na zainteresiranost prebivalcev za probleme komune.

jeni ženski z avtotaksijem. Seveda pri tem ne vidi doma otrok.

Rezultat vsega tega je doma gola in razčapana družina, prisiljena pred grožnjami in razbijanjem, večkrat tudi fizičnimi napadi moža-očeta tudi v zimski noči umakniti se v zunanje šupe, v seno, listje, klicati na pomoč sosede, če hoče ostati nekaj časa, čeprav v bedi, živa. Poleg tega gledati trpinčenje konja, ki je privezan nalašč pred hlevom, da gospodar strese srd in pijanost v obliki udarcev nanj.

Ta dogodek bi lahko imenovali „endan življenja“, žal pa je takih dni v življenju te družine bilo že nešteto.

Druga „lepša“ stran takega moža-očeta je versko farizejstvo, ki se kaže v obliki precej navdušenega vodstva slavonspevov pri cerkvenih obredih, kar bi po njegovem in mnenju enega dela vaščanov odtehtalo storjene umazanosti do družine, ki se mu jih zaradi navidezne verske vdanosti lahko oprosti. Tako mnenje je, na žalost povedano javno vsem, predvsem nečloveško in ti ljudje s takim prepričanjem nočejo razumeti osnovnega načela — bodi prvo pošten človek.

Ni namen članka, da komu očitamo privrženost k temu ali onemu nazoru, najmanj pa v teh nazorih vsaj le količnik pošteno storjena dejanja, niti kozarček, ki ga ta ali oni — večina vsak zasluži, da si ga privošči v okrepčilo.

Naše vprašanje ljudem, t. j. javnosti in ljudski oblasti je le to, koliko časa bomo dopustili take družinske razmere, bolje rečeno pekel, da še obstajajo v graditvi napredne socialistične družbe? Vprašamo se, ali ni tu več nobenih sredstev pomoči in skrbništva za družino — predvsem pa otrokom, ki imajo pred seboj že tako ali tako bodoče vsakdanje življenjske težave. Domači ljudje z vsemi prigovarjanji in vplivi so brez moči, da ne govorimo o masovnih organizacijah, ter se zato poslužujemo javnega razpravljanja.

ČE HOČETE, DA BO TRŽIČ ZA TUJCE PRIVLAČEN...

... ne hodite po travi, ne delajte škode na drevju, nasadih in ograjah!

... pazite na čistočo, ne mečite papirja in drugih odpadkov po tleh!

... gojite cvetlice na oknih, saj le-te napravljajo domove lepe in prikupne!

*

Lastnik zemljišča v Hrastih nam je prepustil svoje zemljišče za zimsko smuško igrišče. Zato naj se ne dogaja, da bi mu v zahvalo poleti teptali travo in mu delali škodo na drevju in ograjah!

Turistično društvo.

Dopis iz Loma

Kje je meja zakonitosti in socialnega čuta?

Téma o gornjih dveh povezanih vprašanjih je široka, skoro vedno pa rešujemo v njenih okvirih poedine probleme. Namen članka bi bil prikazati enega od teh, ki se dogaja pri nas in ki verjetno ni v občini osamljen ter bi moral biti viden slehernemu človeku s povprečnim socialističnim duhom.

Gre torej za zaščito žene, mladoletnih otrok, živine in domačije nasploh. Posebej pa za vzbujanje človeškega srca in razuma pri ostalih vaščanih, ker družina si sama ne zna oz. iz strahu pred moževim — očetovim trpinčenjem boji poiskati takih čutov socialne zaščite in zakonitosti.

Kratek računski pregled gospodarstva in počenjanj tega družinskega glavarja je tale: Posekati les in ga prodati zadrugi, denar razmetati za pijačo sebi in skoro vsem nahajajočim se go-

stom v gostilni, posebej pa nemoralnim in pokvarjenim ženskam, kot n. pr. cigankam, domov priti pijan in brez denarja.

Živinče je seveda v tem času brez hrane v dosti primerih preko celega dne, pa tudi pozno v noč, v najboljšem primeru pa dober gospodarjev nameček — 200 din tujemu človeku, da na pol poti žene konja proti domu, seveda, da gospodar laže in bolj brez skrbi nadaljuje komedije na račun demokracije, naših zakonov, morale itd., kot se to sam izraža po gostilnah in javnih mestih, seveda kadar je v takem vinskem zaletu. Da mu torej nihče ničesar ne more in ne sme storiti, kadar on počenja take stvari, kot so opisane zgoraj, najmanj pa preprečiti, takrat, ko plačuje na primer prevoz moralno pokvar-

Telefonsko omrežje se bo razširilo

Razvoj našega socialističnega narodnega gospodarstva dviga postopoma produktivne moči naših industrijskih središč, hkrati pa širi njihov vpliv na podeželje.

Vzporedno s tem razvojem se večja potreba, naših podjetij, ustanov, obrtnikov in privatnikov po telefonskih priključkih, saj si danes ne moremo predstavljati sodobnega gospodarstva brez potrebnih telefonskih zvez, ki omogočajo prenos raznih vesti v različne oddaljenosti.

Razumljivo je, da vedno večja potreba po telefonskih priključkih zahteva nadaljnjo razširitev telefonskega omrežja, povečanje telefonskih central in drugih del, ki so v zvezi s tem. Tega se Direkcija PTT v Ljubljani, ki ima na skrbi vzdrževanje in razširitev telefonskega omrežja v Sloveniji, tudi zaveda in vlaga velike napore in sredstva v to, da zadosti potrebam, ki nastajajo.

Tudi v Trziču sedanje stanje telefonskega omrežja ne zadošča potrebam, ker je sedanja zmogljivost avtomatske telefonske centrale z devetdesetimi telefonskimi priključki popolnoma izkoriščena.

Vpoštevajoč to dejstvo, se je Direkcija PTT Ljubljana lotila povečanja avtomatske telefonske centrale v Trziču in sicer od 90 telefonskih priključkov na 170, kar bo za dogleden čas zadostovalo potrebam Trziča.

Montažna dela v telefonski centrali so izvršena do danes 60 odstotno, ker se je moralo delo prekiniti zaradi pomanjkanja nekaterih delov, ki jih naša industrija zaradi pomanjkanja električnega toka v

januarju in februarju letos ni mogla pravočasno izdelati.

Nadaljnja montažna dela se bodo nadaljevala v kratkem in bo tako povečanje centrale predvidoma v drugi polovici junija letos dovršena.

V približno istem času, to je v drugi polovici junija letos je predvidena priključitev Gorenjske avtomatske mrežne skupine, k avtomatski centrali Ljubljane in Kamnika. S tem bo telefonskim naročnikom Gorenjske avtomatske mrežne skupine, v katero spada tudi Trzič, dana možnost, da direktno, to je brez posredovanja medkrajevne telefonske centrale v Kranju, kličejo telefonske naročnike v Ljubljani in Kamniku.

Tako bodo telefonski naročniki Trziča in ostale Gorenjske imeli možnost direktnih zvez s tri do štiri tisoč telefonskimi naročniki več kakor dosedaj. Prav tako bodo telefonski naročniki Ljubljane in Kamnika lahko dobili direktno zvezo z Gorenjsko.

Seveda s samo razširitvijo notranjih telefonskih naprav problem v Trziču še ne bo rešen, ker je poleg le-teh potrebno razširiti tudi zunanjo telefonsko omrežje, to se pravi telefonske linije in napeljavo kabelskih vodov.

Obstoječe stanje zunanjega telefonskega omrežja v Trziču je zapuščina provizoričnih gradenj od strani okupatorja in je v kritičnem stanju. Omrežje se postopoma prenavlja.

Za letos je predvideno, da se bo položil telefonski kabel od pošte v smeri proti

Puterhofu do pokopališča ter bodo tako odpadli vsi prosti vodi stanovanjskih poslopij na Cankarjevi cesti do pokopališča. Tako se bodo lastniki stavb v tem delu Trziča oddahnili, ker bodo lažje odpirali okna svojih stanovanj.

Nadalje je v načrtu, kolikor bodo na razpolago devizna sredstva za dobavo telefonskega kabla, razširitev zunanjega telefonskega omrežja v smeri Zg. Bistrica, da bo tudi interesantom za telefonske priključke v tem delu Trziča mogoče zgraditi telefonske priključke.

Naročnikom v smeri Trzič—Križe—Golnik povzroča serijski priključek nemalo težav in jim bo gotovo ustrezno, ko bo po razširitvi avtomatske telefonske centrale v Trziču obstajala možnost montirati dvojčke, to je po dva in dva telefonska priključka na enem telefonskemvodu.

Kakor vidimo, je razširitev telefonskega omrežja Trziča v teku in se bo sedanje stanje v kratkem izboljšalo.

25. t. m. vsi na Zelenico

Vsako leto proti koncu aprila je na Zelenici pravi živ-žav. Vršijo se mednarodne smučarske tekme, ki vedno privabijo številne ljubitelje belega športa. Tudi letos 25. aprila bodo na Zelenici mednarodne tekme v veleslalomu. Na plazu pod Begunjščico, kjer bo potekala proga, bodo pokazali svoje sposobnosti naši in inozemski tekmovalci. Tekmovali bodo za prehodni pokal, ki ga je leta 1952 osvojil SK Kitzbühl, leta 1953 pa so ga osvojili Tržičani. Kdo ga bo osvojil to leto? To boste videli sami, zato v nedeljo 25. aprila obiščite Zelenico!

14 Vrnitev v človeštvo

Tržičani smo z nekim pritajenim strahom opazovali zasedbo Avstrije in Češke v letu 1938 po Hitlerjevih četah. Po napadu na Poljsko v letu 1939 in po porazu Francije v letu 1940 smo že zaslutili vojno nevarnost. Še bolj pa smo postali pozorni, ko so v Trziču živeči Nemci, ki so se nam zdeli lojalni ljudje na boljših položajih v naših podjetjih in tovarnah, ter domači nemčurji zadnjo nedeljo meseca decembra leta 1940 sklicali občni zbor „Kulturbunda“, ki se je vršil v gostilni pri Pelarju. „Ali smo mar že tako daleč?“ smo se spraševali in v takem negotovem pričakovanju doživeli „pakt“, ko je v marcu leta 1941 pristopila gnila JRZ-vlada naše bivše države k trojni zvezi Nemčije—Italije in Japonske. Kakih posebnih demonstracij sicer ni bilo. Sledila je baklada z godbo in petjem ter govorom župana Majeršiča zvečer dne 26. marca, ob priliki, ko je bil omenjeni pakt preklican in je 18-letni kralj Peter II. stopil na prestol samo za nekaj dni. Hitler, ogorčen zaradi prekinitve pakta, je brez vojne napovedi udaril.

Dne 6. aprila 1941 zjutraj ob 5. uri je na Ljubelju ustrelil nemški stražnik našega graničarja, katerega so takoj pripeljali v tržiško zasilno bolnico, katero so pripravili v I. nadstropju naše

sedanje gimnazije. Naša straža na Ljubelju tisto jutro še ni vedela za vojno stanje, tako nam je ranjeni graničar povedal. V soboto, dne 12. aprila dopoldne je Miklavž Klemenc pripeljal četo Nemcev čez Ljubelj v Trzič. Takoj so sledile aretacije vplivnih zavednih in od pete kolone priporočenih Tržičanov, ki so jih zaprli v telovadnico naše gimnazije.

Začelo se je preseljevanje celih družin v Št. Vid in od tam v Srbijo, zapiranje talcev v Begunje itd. Dne 5. avg. so padli prvi borci pod Storžičem ter še isto jesen leta 1941 so bili ustreljeni internirani talci v Begunjah — Gabrijel Sušnik, Ciril Tomše, Rudolf Burgar in drugi. To naj bi bil samo kratek pregled dogodkov ob začetku vojne, ki je terjala toliko naših žrtev, toliko grobov širom naše domovine.

Kje pa so grobovi naših internirancev, „kjer križ ne kamen ne stoji, ki niso venčani s cvetovi“, kakor pravi naš pesnik Gregorčič v svoji pesmi „Vseh mrtvih dan“? Dne 19. aprila 1942 ob 5. uri zjutraj so iz Begunj odpeljali 52 internirancev neznano kam, domneva se da v Mauthausen, med katerimi so bili tudi Tržičani: profesor Joža Šter, Ivan Mahne, Franc Dolinar, Franc Čarman, Stanko Bernik in Lado Mavrič. Vsaka sled za njimi je izginila.

Vigred se povrne, so v 9. sobi be-

gunjskih zaporov zapeli polglasno nekateri Tržičani v slovo od talcev v Dragi, ko so jim popoldne dne 30. junija 1942 povedali, da gredo jutri „naprej“, na delo v Nemčijo. Drugi dan so jih 30 odpeljali na most v Žirovnici, kjer so bili ustreljeni. Med njimi so bili zopet tržiški „uporniki“ zoper nacizem in sicer: Anton Ahačič, Ciril Stritih, Leopold Valjavec, Ivan Meršol, Viktor Meglič, Rudi Koprivnik, Stanko Šolar. Med njimi bi moral biti tudi pisec teh član- kov, če ne bi bil gosp. Aman iz Trziča nanj pozabil. Tudi za te grobove ne vemo.

Izven naše domovine po raznih taboriščih so pomrli sledeči*):

Kokalj Jože (Trzič) 1. 1942 Oswieczyn, Dobro Jožefa (Kovor) 24. I. 1944 Oswieczyn, Dobro Marija (Kovor) 23. I. 1944 Burghausen, Grohar Leopold (Trzič) 1. IV. 1945 Mauthausen, Rustja Gabrijel (Trzič) 6. III. 1945 Mauthausen, Blaž Kavár (Trzič) 23. II. 1943 Maut-

*) Objavljam imena tistih umrlih internirancev, za katere sem vedel oz. katere so svojci na naš poziv prijavili v pisarni našega Turističnega društva. Če boste koga pogrešili, ga prijavite, da seznam ponovno objavimo ob 10-letnici osvoboditve, ker nihče iz naše občine ne sme biti imensko izpuščen.

Misli o spomladanskem pogoždovanju

V tem mesecu pogoždujemo čistine, goličave in frate ter spolnjujemo slabo pogoždene gozdne površine. To delo opravljajo gozdni delavci in delavke z logarji v naši okolici, kakor povsod drugod po svetu. Na stotisoče sadik bo posajenih samo v trziški okolici; za vsako sadiko je treba izbrati primeren prostor, ga skrbno pripraviti, da se bo sadika prišla ter tudi uspevala. Mlade, nežne 2—4 letne sadike raznih drevesnih vrst so občutljive za vremenske prilike, katerim se počasi prilagode. Vsaka sadika je tudi draga, vsajena v zemljo predstavlja vrednost 10 din do 100 din in tudi več.

Ko skrbimo že enkrat, da se vsaka posajena bilka prime, ko vlagamo iz skupnih sredstev že toliko truda in denarja iz skupnih sredstev, je seveda tudi naša prva skrb, da se te sadike nemoteno dalje razvijajo. Po čuvanju naših nasadov in gozda bomo dokazali našo kulturo, ljubezen do lastne grude, smisel in skrb za bodočnost naše mladine, kajti od uspevanja gozdov v naši okolici je odvisna tudi naša bodočnost. Kakor skrbimo za planinsko floro, da ne izgine iz naših planin, tako mora biti še naša večja skrb, da preprečujemo okvare na sadikah, bodisi na nasadih ali v gozdovih. Zakon o gozdovih predvideva kaznovanje krivcev, ki bodisi iz objesti, slabih navad ali koristoljubja uničujejo z zasekavanjem, lomljenjem, puljenjem ali odsekavanjem sadik ali odraslih dreves naše gozdove.

Paziti moramo tudi na otroke, da se ne igrajo z ognjem, kar lahko povzroči

gozdni požar, kar bi rodilo ne samo gorje povzročiteljem požara, ki bodo morali povrniti nastalo škodo, ampak tudi vsem nam, ker se z gozdnimi požari uniči največ podmladka in s tem zatira vzgoj gozda. Tudi paša živine,

Skrbimo za naš »Tivoli«!

Grajska posest na Brežcah z obširnim vrtom in parkom je bila od nekdanj biser Tržiča, do katerega pa na žalost navadni Tržičani nismo imeli dostopa.

Naše osvobojenje je odprlo tudi ta vrata in izročilo to imovino v našo skupno last. Veselimo se torej te velike pridobitve in ji posvečajmo vso nego in skrb!

Naša mestna občina pri vseh velikih brigah in skrbih tudi te naloge letos ni prezrla. Z velikim razumevanjem in voljo urejuje ta park in ga želi spraviti v tako stanje, da bo domačin in tujec prevzet od lepe okolice z veseljem tu preživil svoj prosti čas.

Pri tem prizadevanju občini največ pomagata tukajšnje Turistično društvo in upravnik Dijaškega doma tov. Inkret, ki se kot strokovnjak z vso predanostjo udeležuje tudi na tem področju.

Vsa ta dobra volja pa ne bo imela pričakovanih uspehov, če tudi vsak posamezni Tržičan ne bo sodeloval in pomagal vsaj na ta način, da ne bo nikdar dopustil, da se na kraju, ki je kot

predvsem drobnice (ovc, koz), je v gozdu prepovedana, ker posebno kože objedajo vršičke ter s tem uničujejo narščaj.

Zato poskrbimo za posajene sadike, za naravni podmladek, pogoždujmo, kjer so prazna tla bodisi s setvijo ali s sadikami, preprečujmo pa vsako uničevanje gozdnega zaklada.

zelen pas še posebej zaščiten — dela škoda na tratah in nasadih.

Tudi nova pot, ki bo vodila odtod ob šumeči Bistrici na Cankarjevo cesto bo prav idilična, ko bo gotova. Pripomniti pa moramo, da je tudi tamkajšnji gozdni revir potreben posebnega varstva. Naši predniki so se dolgo vrsto let trudili, preden jim je uspelo pogožditi Kamnik, ki je izredno strm in kamenit. S strahom opazamo, da se je v zadnjih letih začel gozd zopet nevarno redčiti. Že se kažejo drče, po katerih hudourniki vrše svoje opustoševalno delo. Zato je nujno potrebno, da na Kamniku prav nobene stvari ne lomimo, ne sekamo in ne rušimo in tudi ne pasemo živine, pač pa da samo skrbno pogoždujemo!

Od nas samih zavisi torej največ, kakšen bo v bodoče naš »Tivoli« pod gradom in Kamnikom. Ne trdi se zastonj, da so naši gozdovi, naši parki in nasadi verna slika naše vzgoje, discipline in kulture.

Postanite naš stalni naročnik!

hausen, Golmajer Franc (Tržič) 29. XI. 1944 (Schönberg), Javornik Joža (Tržič) 1945 Speihingen, Sušnik Franc (Tržič) 1945 Litomerice (Češka), Mladič Franc (Tržič) in Lučki Franc (Tržič) — oba sta odšla iz Dachaua dalje in umrla neznan kje leta 1945, Anton Šprajcar (Tržič) se je rešil pod Storžičem, šel k partizanom, nato skozi Begunje v Mauthausen in umrl 5. IX. 1942, Čadež Lojze (Tržič) 1945 Dachau, Aljančič Ivan (Kovor) 5. III. 1945 Dachau, Gros Joža (Kovor) 27. II. 1945 Dachau, Torč Jaka (Tržič) 1945 Dachau, Bogataj Mirko (Tržič) 27. II. 1945 Dachau.

Kdo od teh naših rojakov počiva v skupnem grobu v Dachauu, nam ne bo nikoli znano. Morda kdo od tistih, ki so umrli leta 1945? Skupni grob, ki sem ga že omenil, kjer počiva nad 10.000 mučencev, je danes že dostojno urejen in, kakor mi poroča mojster Selzle, iz raznih evropskih držav prihajajo številni tujci na grob žrtev nacizma. Ali so podobni skupni grobovi še po ostalih taboriščih? Najbrž ne in tako še pepela naših umrlih ni nikjer več.

Pred letom dni je poročal koroški »Slovenski vestnik«, da želijo Dachaučani, naj se mesto preimenuje. Poznam meščane, dobri, olikani in vljudni so, zato žele morda s preimenovanjem Dachaua vsaj delno zabrisati sramoto, ki jim jo je pripravil nacizem. Zaradi našga lahko preimenujejo, toda mi tega

imena ne moremo pozabiti. Časten spomin na naše žrtve nam to narekuje. Kakor so naši mučenci izmučeni v poslednjih vzdihljajih mislili na svojce, na vrnitev v domovino, dokler jih smrt ni rešila trpljenja, tako tudi mi vsak dan mislimo nanje. Spomin na slovenske žrtve iz let 1941—1945 morajo ohraniti tudi naši potomci.

*

Ko sem bil dne 27. III. 1942 aretiran in v spremstvu dveh nemških orožnikov odpeljan v trziški zapor, sem si mislil: za narod gre. Saj sem še pred dobrim letom navduševal učence v obrtni šoli na odpor, če pride okupator. Ko so me naslednji dan vklenjenega privedli v pisarno begunjske kaznilnice, me je na moje veliko začudenje že pri vratih nagovoril črnolasi fant in mi rekel: »Ha, tudi ti si eden izmed tistih, ki te je tvoje prepričanje, tvoj svetovni nazor spravil semkaj.« Nisem mu odgovoril in ko me je gestapovec poklical po imenu in izpraševal vse mogoče podatke, sem mu pogumno odgovoril: »Ich bin K. s. S.« Pri tem sem si mislil: če me čaka trnova pot v internacijo, se bo vsaj izplačalo trpljenje za narodnost in svetovni nazor, zato mi ni bilo še nikdar žal. Hujše ko je bilo ponižanje, postati iz človeka le še gola številka, tem bolj me je krepilo upanje na vrnitev v človeštvo.

Z veliko pozornostjo ste bralci Tržiškega vestnika zasledovali spomine, v katerih sem opisal svoja, kakor tudi doživlja nekaterih tovarišev iz Tržiča, ki so s svojimi spiski pripomogli do še bolj pestre vsebine mojih spominov. Za vse podano gradivo se vsem, zlasti pa tov. Laibacharju iskreno zahvaljujem. Enako zahvalo pa smo dolžni vsi interniranci, zlasti iz Tržiča, vsem dobrim ljudem, ki so na kakršenkoli način pripomogli k boljši vsebini naših paketov, ki smo jih prejeli od svojcev iz domovine. Brez priboljškov se marsikdo ne bi več vrnil.

Napisal sem te spomine kot kroniko, ki naj skromno pripomore k zgodovini NOB. Pri tem ne smemo pozabiti na krivca množičnih aretacij naših ljudi na Gorenjskem v februarju in marcu leta 1942. Že omenjeni črnolasi fant, ki me je tako cinično nagovoril v begunjski pisarni, je bil Janko Urbanc iz Stražišča. Vrnil se je, tako so povedali Kranjčani, v glavni odbor OF v Kranju in ko je zadosti imen vedel, je vse izdal gestapovcem na Bledu. Plačilo je menda že prejel.

Najhujša doba v zgodovini našega naroda je za nami, ostali smo na svoji zemlji, za katero je padlo toliko žrtev.

Vsem mrtvim v večni spomin, vsem živim pa v obomin k složnemu delu za svetovni mir!

Tišler Andrej, Tržič

DOPISI

HIŠA, KI KLIČE PO OBNOVI

Naše mesto se je v novi socialistični Jugoslaviji precej razmahnilo kljub pomankanju primernih parcel za graditev novih stanovanjskih hišic. Kamorkoli pogledaš ob robu Tržiča, povsod skušajo interesi izrabiti vsak še tako pičel prostor in si na njem ustvariti svoj ljubi domek.

Nekam čudno pa je, da takorekoč sredi mesta naletiš na staro, zapuščeno, propadajočo hišo, za katero se nihče več ne zmeni. Če kje v Tržiču kakšna stavbi vpije po obnovi, menimo, da je to prav gotovo hišica med Primožičevo in Godnovovo v Partizanski ulici. Že iz tako tehtnega razloga, da je stanovanjska stiska tudi pri nas na višku, bi bilo želeti, da LOMO čim prej pozitivno reši to sila potrebno zadevo. Čudno je, da že pod tretjim režimom preživlja ta zapuščina svoj usodni konec. Kot nestrokovnjaki za gradbeno stroko smo mnjenja, da bi njeno obnovo pridobili ne le na ugledu zunanjega lica v tem delu ulice, ampak bi poleg tega pršlo še nekaj družin do novega stanovanja. Ne še toliko na domačina, bolj vzbuja to neverjeten kontrast na tujega pasanta, ki prihaja po mostu sem, živahno motreč prenovljeno visoko zgradbo na svoji desni, ko mu nenadoma zdrkne pogled na levo...

Ako stremimo za tem, da postane naš Tržič res pomemben mednarodni turistični faktor pod Karavankami, je važno, da po vsej možnosti pokažemo v celoti kot v edinstvenih primerih zanj

čimveč pozitivnega smisla in harmonije. Upajmo, da te vrstice ne bodo brez uspeha.

Tržičan

KAJ BO Z VRTNIMI PARCELAMI NA POLAKOVI PRISTAVI?

Na tem zemljišču imamo že več let številni občani vsak svoj odmerjeni kos sveta, katerega vsak po svoje z veseljem in marljivostjo obdelujemo. Kakor kaže, bomo v tem letu izgubili te vrtove, ker baje namerava stavbno podjetje Megrad postaviti na nekaterih teh vrtov barako za zidarske delavce. S to postavitvijo barake bodo uničeni tudi drugi vrtovi.

Najemniki teh vrtov nismo zadovoljni s tem, da se postavi baraka ravno ob teh dobro obdelanih zemljiščih, ker bo ta prostor uničen za vedno za kako obnovo vrtov. Po splošnem mnenju bi se za postavitev barake našel kak slabši prostor (in ne tako rodovitna zemlja) in sicer bolj spodaj ob vodi, kar je tudi bolj zaradi kanalizacije. Nihče ne bi bil proti postavitvi kakega lepšega poslopja, kakor so n. pr. šola, ambulanta ali stanovanjsko poslopje, pa tudi če vsi izgubimo vrtove, a za barako je škoda tega sveta, tudi če ne bi bili tod vrtovi, oziroma vrtnice parcele, ker v Tržiču tako manjka stavbnega prostora.

Lepše bo in koristneje, da ostanejo vrtovi še naprej, kakor so sedaj, barako pa naj postavijo ob vodi, ali pa naj v te namene obnovijo barako ob cesti, ki

sedaj služi za shranjevanje stavbnih potrebščin in materiala, ki pa je skoro prazna.

S tem bi nam najemnikom ostal še naprej ta košček vrta v miru za nadaljnjo obdelavo, Tržičanom pa za lep sprehod.

Vrtičkarji

Apel na prebivalstvo Tržiča

Na pobudo Turističnega društva bo v Tržiču

v dneh od 19.—24. aprila 1954

TEDEN ČISTOČE

Prosimo, da v tem tednu počistite svoje domove in delavnice, dvorišča in skladišča, poskrbite, da se odstranijo smeti in druga navlaka iz raznih kotov in se potrudite, da bo vsepovsod videz našega mesta čim snažnejši in prikljubnejši.

O rezultatih bo poročal Tržiški vestnik v prvomajski številki.

*

Tržiški vestnik razpisuje s tem v zvezi

ANKETO

in vabi vse prebivalce, da sodelujejo pri njej s tem, da sporočajo uredništvu Tržiškega vestnika, katera mesta v Tržiču se jim zdijo najbolj snažna in katera najmanj.

Svoja opazovanja naj napišejo in vržejo najpozneje do 23. t. m. v pisemski nabiralnik, ki je na vratih Turistične pisarne pri vhodu iz veže.

Tržiška mlada njiva »NOVE PISANICE«

Pintarič Egidij, IV.b

NAŠA POTOVANJA *

Poskusili smo srečo in ustavljali neki tovorni avto, ki je bil prazen. Avtomobil je ustavil in mi smo pohiteli, da bi se vgnezdili nanj. Toda tedaj je stopil proti nam šofer in tebi nič, meni nič prisolil meni kar precej gorke. Hotel je še Šimna, on pa mu je ravno odpetal. Čez nekaj časa so se prikazali iz skrivališč. Jaz pa sem stal sredi ceste in bil ves obupan. Kmalu se je isti avtomobil vrnil in mi smo se celo na cesto nastavili, da je bil prisiljen ustaviti. Ko je ustavil, smo stekli za avto in se skrili v oblak prahu, ki se je dvigal za stoječim avtomobilom in je bil tako gost, da drug drugega nismo videli. Ko pa smo se prebili skozi ta „prašni zid“, smo bili kot sneženi možje, čeprav takrat še sledu ni bilo o snegu. Pred seboj smo zagledali krdelo otrok, ki so bili precej razcapani. Po leg njih je šla ženska, ki je bila vsa pošminkana. Morda ni imela zrcala in se je gledala v preddvorske izložbe, ki so bile tako zaprašene, da se predmeti,

ki so bili razstavljeni, niso popolnoma nič videli. Po odgovoru na naš pozdrav smo spoznali, da je Hrvatica. Vprašala je, kje smo bili. Mi smo ji vse povedali razen tega, da smo zašli. Zelo se je čudila naši drznosti, občudovala je našo opremo, saj je bila taka, kot bi šli na Himalajo. Rekla je: „To su ti planinari; šta mi Hrvati, mi nismo ništa prema Slovencima.“ Mi pa smo se na tihem smejali. Šli smo dalje. Ob cesti je stala vsa razbita tabla, na kateri je bil napis: „Predvor“. Tu smo šli v neko gostilno in naročili malinovec in žemljice. Pri sosednji mizi je sedel človek, ki je vse drugo počenjal, samo pri mizi ni sedel. Prišel je k naši mizi in vzel žemljo. To smo povedali natararici. Ona je zahlevala, da jo plača in sedaj je plemeniti mož zrasel in začel po gostilni razbijati. Dobil sem vtis, da je pobegnil iz bližnje norišnice. Ostali so dobili slab vtis o tej gostilni, zato smo jo takoj zapustili. Bili smo tako utrujeni, da smo komaj še capljali. Od Preddvora se nam ni nič kaj posebnega pripetilo. Ko pa smo šli skozi našo vas, smo šli tako pokonci in strumno, kot bi šele vstali. Doma so me zelo hladno sprejeli. Čez nekaj časa sem dobil za kosilo prismojen golaž in še nekaj, kar mi ne

gre v slast. Povedal sem, kako in kje smo hodili. Kake posebne pridige pri nas ni bilo. Toda pri ostalih junakih je bilo vse drugače. Ko so prišli domov, niso dobili niti golaža. Kmalu so šli spat. Drugi dan sem šel pogledat, kako se je izteklo. Sprejeli me niso z navdušenjem. Šele tedaj sem zvedel, da so me smatrali za vodnika in sem vso krivdo nosil jaz. Za kazen pa nismo drugo leto smeli dlje kot v Kriško goro. Leto pozneje, ko smo kazen že prestali, smo šli na Begunjščico. Tilen pa ne more več z nami hoditi, ker se je menda zaljubil v Storžič, da je potem šest mesecev v bolnici ležal in so ga vsega prešpikali z raznovrstnimi injekcijami, da je bil ves trd in so ga komaj pri življenju obdržali.

Vsaka šola nekaj stane, govori pregovor. Na tej turi smo napravili neštete neumnosti. Žal mi je le to, da takrat nismo vedeli, da je v Kokri rečno zlato, ker bi ga šli gotovo iskat.

Op. uredništva. — Veseli smo prispevkov, ki nam jih pošiljajo mladi literati in jih radi objavljamo. K današnjemu sestavku pa le tole opombo mladim bralcem: Posnemajte svojega tovariša in pišite! Ne posnemajte pa ga — v vdiranju v koče, razbijanju ključavnic, v krvoločnem udrihanju po ribah in podobnim!

* V prejšnji številki je tiskarski skrat izpremenil naslov sestavka v Čudovita dežela, kar s tem popravljamo.

Gostovanje moškega zbora France Prešeren iz Kranja

V četrtek, dne 8. aprila je koncertiral pevski zbor iz Kranja pod vodstvom požrtvovalnega pevovodje tov. Petra Liparja. Organizacija tega koncerta je bila poverjena Združenju slepih Jugoslavije, okrajni odbor Kranj, in je treba pohvaliti na tem mestu v prvi vrsti predsednico imenovane organizacije tov. Milico Debeljakovo, ki je s svojim nesebičnim in požrtvovalnim delom pri agitaciji v marsičem pripomogla, da je gostovanje omenjenega zbora v organizacijskem kot v moralnem oziru povsem uspel.

Takoj po prihodu gostov so bile izrečene dobrodošlice, nakar se je po kratkem času pričel koncertni del.

Spored koncerta je obsegal umetne in narodne pesmi. Pričeli so z efektno razgibano in močno vsebinsko dognano Liparjevo pesmijo Na Posavju in je s tem že v začetku zbor pritegnil večino poslušalstva nase.

Sploh je bila izbira pesmi tega večera zelo prikladna za naše tržiške občane, kajti čutilo se je, da so si pevci že takoj v začetku pridobili simpatije s strani hvaležnega poslušalstva. Sledila je pesem za pesmijo. Pri vsaki pesmi so bili gostje deležni toplega odobravanja. Odveč bi bilo govoriti o strokovni kvalifikaciji, kajti vsem nam je več ali manj znano, da je zbor predvsem po zaslugi njenega pevovodje tov. rav. Petra Liparja dosegel že tak umetniški nivo, da mu lahko samo izrekamo tople in iskrene čestitke. Pevska zborna tehnika je pri njih že očitno odtehtana na posamezne pevske discipline kot intonacijo, agogiko, artikulacijo, dinamiko, fraziranje, ki so pač prvobitni elementi in nenadomestljivi usmerjevalci estetskega plastičnega oblikovanja pesmi. V sporedu je bilo zajetih tudi nekaj solopartij ob spremljavi zbora. Tako naj navedem na prvem mestu Adamičevo pesem: Mara u jezeru, katere solopart je odpela občuteno in s polnim umetniškim zanosom sopranistka prof. Vera Majdičeva ob spremljavi zbora. Nadalje je bila odpeta še pesem s solopartom, ki jo je prikupno odpel njihov mladi tenorist. Prav tako pa je žel odobravanje solist, ki je tako občuteno in s sproščeno intuitivno odpel pesem v Simonitijevi priredbi Mrzel veter tebe žene... ob spremljevanju zbora. To pesem so morali na splošno željo občinstva ponoviti. Moški zbor je zaključil koncert s Slavonskim kolom, ki so ga pravtako morali na splošno željo poslušalstva ponoviti.

V dokaz hvaležnosti do gostov, ki so se odzvali vabilu prireditelja tega koncerta, jim je bil pred pričetkom drugega dela koncerta izrečena zahvala, pevovodji pa izročen lep šopek cvetja iz rok predsednice okraj. odbora Združenja slepih tov. Debeljakove. Prav tako pa se organizacija Združenja slepih zahvaljuje prisotnemu občinstvu, da so s svojo obilno navzočnostjo počastili

goste na eni strani in prav tako pa na svoj način moralno in materialno podprli organizacijo slepih na drugi strani. Po koncertu je bila gostom prirejena skromna zakuska v Dijaškem domu. Ob tej priliki so bile ponovno izrečene zahvale in prav tako izražene simpatije

v medsebojnem nadaljnjem sodelovanju na tem umetniškem področju med obema mestoma.

Organizacija slepih kot hvaležno poslušalstvo se še enkrat prisrčno zahvaljuje gostom, posebno pa zborovodju tov. rav. prof. Liparju, ki nam je nudil lep umetniški užitek in želimo njemu kot zboru nadaljnjih uspehov v upanju, da se v doglednem času zopet snidemo.

O. Z.

Pred premiero komedije „Draga Ruth“

V številnih romanih, novelah, opisih in dramah so največji sodobni pisatelji poizkušali podati delček tiste grozotne tragedije, ki je v pretekli vojni zajela vse kontinente. Le malo pa jih je, ki bi zajeli vojno tudi z vedre strani. Naravno je, da je take snovi ob grozotah, ki so se dogajale, malo, še pa manj pisateljev, ki bi bili tako snov izbrali za svoje delo.

Eden izmed njih je ameriški pisatelj Norman Krasna. Njegova komedija Draga Ruth je osvojila ne samo Združene države, pač pa tudi evropske in druge odre. Prešla je tudi v film.

Vsebinska je nevsiljivo in prijetno zabavna. Vojne se dotika le posredno in nekako mimo grede. Vendar je ravno vojna vzrok zapleta komedije, ki prehaja deloma že v resno igro, a se bliskovito konča s srečnim koncem, seveda. Draga Ruth ni nikakor plehka ali solzavo-sentimentalna storijska, ki jih lahko gledamo v nekaterih filmih.

Sodnik Harry Wilkins je izredno simpatičen človek, ki s humorjem spremlja dogodke v svoji družini. Vojna je tudi vanjo prinesla svoj odmev, čeprav ima samo dve hčeri Ruht in Miriam. Ruth je bančna uradnica, zaročena s kolegom Albertom Kummerjem, ki ni vojak. Življenje bi teklo mirno dalje. Ruth bi se omožila, da ni bilo šestnaistletne Miriam. To dekletce še otroško nezrelo, polno patriotizma, je duša ameriške lige za vojake. Pletejo zanje in jim v Evropo pošiljajo darilne pakete, z njimi svoje fotografije in pisma. Ker je Miriam hotela po vsej sili, da bi jo že smatrali za odraslo, je svojemu pismu neznanemu vojaku Williamu Seawrightu priložila sestrino fotografijo in mu

pisarila v njenem imenu. Seveda se mladi letalec v neznano Ruht zaljubi. Končno dobi dopust in prileti naravnost iz Italije, da bi jo videl, prepričan, da ga tudi Ruth ljubi.

Tu nastane zmeda. Ko je Ruth prebrala vsa njegova pisma, ki jih je Miriam hranila, nima poguma, da bi mlademu oficirju odkrila resnico, dasiravno je njen zaročenec že določil dan poroke in ji celo pokazal načrt hišice, ki jo je kupil. Njena čustva do mladega Seawrighta prehajajo iz začetnega sočutja v ljubezen. Sama ne ve, kako je do tega prišlo, vendar je resnica, da svojega ženina, ki je siten pedant in tu pa tam netakten, ne mara več.

Z njim bi se omožila le še, da drži besedo, vendar v poslednjem trenutku sledi le svojemu srcu.

Gospod in gospa Wilkinsova spremljata s skrbjo vse dogodke in sta takoj na strani mladega poročnika, ki pridobi njune simpatije.

Miriam mu nehote zblebta resnico o pismih in mu s tem odpre oči.

V komediji nastopa še Seawrightova sestra, ki se pobota z njegovim vojnim tovarišem narednikom Chuckom Vincentom. Sodnik Wilkins sam izvrši poročni obred za prvi in potem še drugi mladi par.

Dramski odsek tržiške „Svobode“ bo uprizoril to vedro komedijo prvikrat prihodnji teden. Režija je v rokah Jelke Žagarjeve, sceno je naslikal tov. Batista, a vse vloge so v rokah naših najboljših igralcev. Vsi se bodo potrudili, da bodo s čim lepšo in skladnejšo igro pričarali na oder dve uri resničnega življenja.

Razglas

Upraviteljstvo osnovne šole v Tržiču razglasa, da bo vpisovanje otrok v I. razred osnovne šole v torek, dne 20. aprila 1954 od 8. ure do 10. ure dopoldne.

Za vpis v I. razred pridejo v poštevi otroci, rojeni v letu 1947. Starši naj imajo s seboj izpisek iz rojstne matične knjige ter potrdila o cepljenju otrok.

Smrt fašizmu — svoboda ljudstvu!

Upraviteljstvo
osnovne šole v Tržiču

KINO

17.—18. aprila: Avstrijski zabavni film **Irena v zadregi.**

20.—21. aprila: Angleški kriminalni film **Tretji človek.**

24.—25. aprila: Ameriški kavbojski film **Rdečelaska in kavboj.**

27.—28. aprila: Ameriški glasbeni film **Rapsodija otožnosti.**

1.—2. maja: Ameriški kavbojski film **Pohlepneži.**

4.—5. maja: Ameriški psihološki film **Smrt trgovskega potnika.**

Iz Lavtižarjevih „Spominov“ (1926)

Na Bistrici pelje cesta proti severu in dolina postaja vedno ožja. Pri gostilni na „Pesku“ me je sprejel senčnat drevo red in kmalu potem sem ugledal slavni Tržič. Kukovnica, Lomske gore, Konjščica, Košuta in drugi vrhovi so bili do polovice razsvetljeni od zahajajočega sonca. Vzvišen nad množico hiš je stal ob koncu trga zvonik župnijske cerkve, z onstranskega brega pa je zrla samotna cerkvica sv. Jožefa v dolino. V bližini so tolkla svojo enakomerno pesem težka fužinska kladiva na „balosu“. Došel sem po glavnem trgu k podružnici sv. Andreja, kjer prihaja troje ulic skupaj. Ta kraj je središče tržiškega življenja, tukaj lahko izveš vse novice. Nihče ne more iti neopažen mimo, vsakega tujca ocenjujejo po njegovi vnanjosti in nič ne bi bilo čudnega, če bi te kaka radovedna oseba vprašala kar naravnost po imenu. Slišal sem za sabo: „Novi kaplan, pa kar peš, ves zaprašen ...“

Srečno sem prešel nevarno postojanko; le otroci so me spremljali po klanecu proti župnišču.

Župnik Rihard Frank je zaklical iz sobe krepak „Ave“. Visok suh gospod bledega podolgovatega obraza me je povabil, naj sedem. Kakšen je bil prvi vtis name? Sem in tja slišimo: Kakršen vtis dobiš prvič od nepoznane osebe, taka je v resnici. Ni prazno to pravilo, vendar ni nezmotljivo. Mirna narava, bolj zamišljena v lastno notranjščino kakor v vnanji svet, mož brez obilnih besedi, prijatelj samote: takšen se mi je zdel Frank, ko sem ga prvič videl v življenju. Mislim, da sem dovolj dobro zadel njegov značaj. Ko sem mu pripovedoval o svoji prvi službi v Gorjah in o potovanju iz Gorij v Tržič, je stopil v sobo prvi kaplan J. Aljaž in mi rekel:

„Sem že slišal, da si tukaj. V zgornjem koncu Tržiča mi je pripovedovala neka ženska, da si prišel.“

„Pri nas hitro vse izvedo,“ je dostavil župnik.

Tržiška kaplana imata poleg cerkve svojo hišo z dostojnim stanovanjem. Cerkev in šola jima dajeta veliko dela. V novejšem času, ko je društveno življenje zelo napredovalo, je še več opravka. Župnija ne sega od južne strani daleč od Tržiča, proti severu pa je raztegnjena do Ljubelja, kjer sameva ob vznožju skalnatih sten cerkev sv. Ane, skoro tri ure peš hoje od župnijske cerkve. V starih časih ni bilo tukaj nobene prave poti čez goro, hodili so na Koroško le z otovorjeno živino. Da bi imeli v ti samoti tako sveto znamenje, so postavili tovarniki pod Ljubeljem kapelico v čast sv. Ani in se ji priporočali za srečno potovanje. Iz kapelice je nastala sedanja cerkev, stoječa 1026 m nad morjem. Kmetije so raztresene visoko po gorah; zaradi tega ima tržiška duhovščina težavna pota pri prevodovanju bolnikov.

Sedanjo župnijsko cerkev v Tržiču so dogradili v renesanskem slogu l. 1815. Podoba Marijinega oznanenja v velikem oltarju je naslikal Leopold Layer.

O Tržičanih je znano, da radi obiskujejo službo božjo; menda se držijo te navade tudi sedaj. Imeli so od nekdanje dobre dušne pastirje. Med temi jim je ostal v posebnem spominu župnik Alojz Košir, ki je deloval v Tržiču 17 let (1851—1868). Ljudje so pripovedovali o njem, da jih je hotel spraviti „tople“ v nebesa. Iz Tržiča je prišel za župnika v Št. Rupert na Dolenjskem, kjer je prav tako goreče deloval in kot duhovni svetnik umrl 26. avgusta 1891.

Štirirazredno šolo so imeli v Tržiču dobro urejeno. Vodja Luka Knific je bil krščanski mož in vnet za svoj poklic. Težaven pa je bil pouk v ponavljalnih šoli, ki so jo obiskovali rokodelski vajenci (jungri) iz vseh krajev tržiške okolice. Nekateri so bili dorasli fantje, ki jih ni bilo mogoče drugače krotiti kakor s pomočjo županstva. Med poukom je bil navzoč občinski sluga, ki je vajencem grozil z zaporom, ako ne bočo mirni.

Tržič slovi po krepko razvitem obrtnem stanu. Kovači, kosarji, strojarji, čevljarji, krojači, mizarji, tesarji in mesarji so živeli v zadrugetah. Vsaka zadrugeta je imela svojega načelnika, pa tudi cerkvenega zavetnika. Kovačem je bil patron sv. Florijan, strojarjem sv. Frančišek Solan, čevljarjem sv. Krišnin, tesarjem sv. Josip, mesarjem sv. Tomaž Akvinski.

Ob godu dotičnega svetnika so prišli vsi zadrugniki v cerkev; pri procesijah so hodili za svojo zastavo, prav tako so spremljali umrle ude na pokopališče. Svoje izdelke so prodajali doma in na sejmi, vozili jih čez Ljubelj na Koroško in čez Koren v Beljak.

Kaplana sva hodila večkrat k Sv. Katarini v Lom opravljat božjo službo ali predvidevat bolnike, ker takrat še ni bilo ondi župnije. Pot pelje po strmih klanecu v to gorsko zatišje, kjer je raztresenih med Storžičem in Košuto več kmetijskih domov. Mimogrede sem videl lepe planinske cvetke, ki pa, žal, niso dolgo časa cvetele poleg pota. Ob neki priliki sem šel iz Loma naprej po dolini ter dospel čez Javornik (1718 m) na Jezersko, ki je tedaj pripadalo Koroškemu. V Lomu je bila ustanovljena samostojna duhovnija že leta 1785, a ni imela sreče. Prvi in zadnji lokalni Tomaž Golob je umrl v Lomu 8. oktobra 1811; po njegovi smrti je postala cerkev sv. Katarine zopet tržiška podružnica. Domačini so večkrat prosili za obnovo župnije, dosegli pa le toliko, da je prišel k njim kak upokojen duhovnik. Ob mojem času je bil v Lomu Ignacij Rebol, rojen v Pečah leta 1806., star gospod, ves hrom in nesposoben za dušno pastirstvo. Da ne bi padel iz postelje, je ležal navadno na tleh. Duhovnik je velik revež, ako ne more več delati; ljudje ne marajo zani, če jim je brez koristi. In kakšna je bila Rebolova pokojnina! S tistimi goldinarji si ni mogel veliko pomagati. Toda Lomljani so bili izjemoma dobri ljudje, ki svojega dušnega pastirja niso zapustili v boleznih in starosti. Na srečo je imel Re-

bol tudi blago postrežnico, ki ga je oskrbovala iz krščanske ljubezni. Plače ni mogla pričakovati od njega, kar je vse, kar je gospod imel, kazalo le revščino. Umrli je v Lomu 9. marca leta 1887. Sedaj je v Lomu prava župnija.

Tujci so obiskovali Tržič ne samo zaradi kupčije, temveč tudi zaradi imenitnega zdravnika Tomaža Pirca, znanega po vsem Kranjskem in tudi po drugih krajih; v nekaterih primerih so ga klicali celo na Dunaj. Pri Pircu so še upali pomoči, če so jo iskali drugod brezuspešno. On je imel poseben dar za spoznanje bolezni. Ni izpraševal veliko; marsikateremu je povedal kar iz vnanjih znamenj, kakšno bolezen ima. Odtod je nastal med ljudmi pregovor: „Če ti Pirc ne bo pomagal, ni nobene pomoči več.“

Veliko smo govorili leta 1878. o vojni v Bosni. Takrat je vpila vsa omikana Evropa: „Proč s Turkom!“

Evropske države so pooblastile Avstrijo, da zasede Bosno in Hercegovino ter konča trpljenje, ki so ga prenašali kristjani pod turškim jarmom. Toda stvar ni bila tako lahka. Minister Andrassy je baje rekel, da potrebuje pri zasedbi Bosne in Hercegovine eno godbo in dve kompaniji vojakov, v resnici pa je potreboval 120.000 mož, ki so zaradi dolgotrajnega deževja in turške zahrbtnosti veliko trpeli. Skoro vsako mesto so morali osvojiti z velikimi izgubami. Tudi kranjski Janezi so se izvrstno držali. Ob trdih bojih je zavzela Filipovičeva armada Sarajevo, glavno mesto Bosne, dne 19. avgusta 1878.

Tista žena iz tržiških Rovt, ki sem jo bil srečal ob svojem prihodu v Tržič pod Hudim gradom, je prišla večkrat v cerkev in mimogrede tudi v kaplanijo ter mi pripovedovala še veliko drugih reči iz starih časov. Najbolj me je zanimala pravljica, da stari Tržič ni bil tukaj, kakor je sedaj, ampak še pod Ljubeljem, da pa se je v gori bivajoči zmaj raztegnil in stari Tržič raztresel. Pripovedka ima zgodovinsko podlago. Latinsko ime Novum forum ali Neoforuium kakor tudi nemški izraz Neumarktl kaže, da je Tržič neka nova naselbina. Zgodovinar Schumi poroča na podlagi listin, da je bil nekdanji trg ob vznožju Košute kakih šest kilometrov od sedanjega Tržiča, in da so ga imenovali Forum in Lubellino ali Loibel. Prišla je povodenj, da se je nekaj gore podrlo, in trg je bil v razvalinah. Ljudje so bežali v dolino in ustanovili novo bivališče, sedanji Tržič. To se je zgodilo med 1261. in 1320. letom.

Sv. Uršule dan 1878 me je prebudil pred polnočjo zvonec v oknu kaplanskega stanovanja. Vstal sem in odprl okno. Pod zidom je stal mežnar Primož in mi pripovedoval, naj grem hitro v Rovte previdet mojo staro znanko. Hodil sem eno uro do lesene kočice, kjer je prebivala. Ženica je prav rada zapustila ta hudobni svet.

Iz naših krajev so izšli v naših krajih delovali

Mahkota Karel, rojen 4. novembra 1883 v Ljubljani. Dovršil je učiteljske 1903. Od 1906 do 1908 je kot učitelj služboval v Trzinu, kjer je vodil tudi pevski zbor Bralnega društva. 1922 je postal tajnik Glasbene matice, 1923 pa administrator Narodnega gledališča v Ljubljani.

Peharc Jakob, rojen 20. julija 1788 v Trzinu. Leta 1818 je dobil službo učiteljskega pomočnika v Trzinu. L. 1821 je napravil učiteljski izpit, 1835 napredoval za stalnega šolskega pomočnika, pozneje pa za podučitelja, kar je ostal do upokojitve 1859. Za svojo vnemo za šolo in uspehe je bil večkrat pohvaljen in odlikovan. Umrl je v Trzinu, 8. januarja 1872. Že od mladih let je zapisoval važnejše dogodke svojega kraja. Njegovo Beschreibung der Denkwürdigkeiten in Neumarkt aus der französischen Zeit je objavila Laibacher Zeitung 1909, št. 46-53.

Perne Andrej, rojen 17. novembra 1844 v Trzinu. Učiteljske je dovršil v Ljubljani, nato pa služboval kot učitelj na Colu in v Vipavi, kot nadučitelj pa v Šturijah, kjer je umrl 19. januarja 1914. Baval se je tudi s pesnikovanjem. Svoje pesmi je pod psevdonimom Hrabroslav objavil v Zgodnji danici, Slovenskem glasniku in v Vrtnu. Nekaj jih je uglasbil Anton Nedved in objavil v Slavku.

Pirc Karel, rojen 2. januarja 1861 v Trzinu kot sin zdravnika Tomaža Pirca. Študiral je gimnazijo in realko, od koder je odšel k davkarji. V tej službi je ostal do upokojitve 1917. Umrl je v Trzinu 8. decembra 1927. Napisal in objavil je celo vrsto zanimivih črtic iz lokalne zgodovine.

Pirc Tomaž, rojen 29. oktobra 1813 v Kranju. Od 1832 do 1835 je obiskoval kirurško-medicinsko šolo na ljubljanskem liceju in bil 1836 proglašen za ravnatelja in porodničarja. Do 1850 je izvrševal privatno prakso v Kranju, kjer se je spoprijateljil s Prešernom in bil tudi njegov zdravnik v smrtni bolezni. Od 1850 do svoje smrti 18. junija 1880 je bil okrajni zdravnik v Trzinu. Po svoji spretnosti in originalnosti je slovel po vsej Gorenjski.

Pirnat Niko, rojen 10. dec. 1903 v Idriji. Študiral je na umetni. akademiji v Zagrebu. Pred vojno je delal kot risar v uredništvu „Jutra“, leta 1942 bil interniran, 1943 je odšel k partizanom. Leta 1946 je postal profesor risanja na umetni. akademiji v Ljubljani. Umrl je 9. januarja 1948 v Ljubljani. Umetniško se je udeleževal kot kipar, slikar, risar in grafik. Skupaj z Mežanom je 1931. izdelal tri stenske slike v župnijski cerkvi v Trzinu.

Popravi! V zadnji številki popravi rojstno ime mr. Lavičke v Bohuslav, rojstno letnico Lehrmanna pa v 1876!

IZ UREDNIŠTVA

Prvomajska številka Tržiškega vestnika bo imela spet povečan obseg in bo izšla že 28. t. m. Prispevke zanjo nam pošljite čimprej, a najkasneje do 23. t. m.

Vzgojni problemi

Stara mama, kajne, da razvajaš svoje vnukce?

V preteklih toplih dneh je bilo vsepovsod, kjer je le kak primeren prostorček, vse polno veselih razigranih otrok. Kričali so, skakali, se lovili — srečni, da sije toplo sonce, da je prišla pomlad.

Stala sem z neko staro mamico in jih opazovala. Otročiči, zlasti najmlajši, so bili prav zaradi svoje neokretnosti in resnosti, s katero so gradili hišice v pesku, prav posebno ljubki.

— Vselej, kadar jih gledam, mi je hodo, je rekla ženica.

Začudeno sem jo pogledala.

— Veste, otročiči se mi tako smilijo, posebno pa tisti najmlajši. Glejte na primer tole dete, ki tako lepo spi v vozičku! Če pomislim, kaj vse čaka otročičke v življenju! Koliko bridkosti, razočaranj, trpljenja, bolezni! Če bi mogla, bi vsako detece skrla, da ne bi nikdar doživelo nič hudega.

Glejte, naša dva — moj sin in njegova žena — sta v večnem sporu z menoj. Pravita, da njune tri otroke razvajam. Verjemite mi, da me vsaka trda beseda, ki je namenjena otrokom, bolj boli, kot če bi bila namenjena meni. Že vsak oster pogled iz snahinih oči, s katerimi pogleda otroka, me zadene v srce. Seveda se za otroka potegnem, ga branim, a našima dvema spet ni prav. Če se mi pa tako smilijo!

Zadnjič je hotela, naj njena punčka, ki še v šolo ne hodi, briše prah. Šla sem jaz v sobo in pobrisala prah, da bi otroku prihranila delo. Snaha me je zalotila in že je bil ogenj v strehi. Očitala mi je, da dajem otroku potuho. Res se otroci zatečejo k meni, ko se boje matere. Tudi bonbone jim nosim, vendar mislim, da ni to nič hudega. Imam jih tako rada! Če bi mogla, bi vse delala namesto njih: hodila po mleko in kruh, nosila drva, da,

še naloge bi pisala onima dvema, ki hodita v šolo. Oh, šola! Koliko jeze sem že imela zaradi nje. Dan na dan naloge! Čim raje bi šel otrok na sonce, tem težje se spravi k pisanju. Potem pa piše zvečer in dremlje. Saj pomagam, a kaj, ko za današnjo šolo nisem več dovolj pametna. Kaj bo, ko bo fant enkrat v gimnaziji! Revček, ko so pa v šoli tako zahtevni! Ali je tega treba? Ko sem jaz hodila v šolo, je bilo vse bolj preprosto. Moja snaha hoče, naj otroci sami delajo in se brihtajo. Pravi, da bodo postali samostojni. Ljuba duša, kako naj bi sami delali, saj mora celo fižol imeti prekle, da ga podpira. Pa ji ne dopovem, naši „la mladi“! Kar naprej goni svojo trmo! — Ko gredo otroci spat, je tudi križ. Punčka, ki še ne hodi v šolo, hoče luč, ker jo je v temi strah, snaha luči ne pusti. Pa sta spet jok in jeza. Sedim v kuhinji in vlečem na ušesa. Kmalu zaslišim: „Stara mama, mene je strah!“ Hočem k otroku, snaha godrnja. Če le morem se odplazim, da ona ne opazi. Misli, da grem v svojo sobo. Jaz pa sedim pri punčki, jo držim za rokico in tolažim. Otroku dajem bonbončkov, ki jih vedno imam v žepu. Potem šele zaspi.

Ne vem, zakaj imajo naši mladi pari tako malo srca za otroke! Moja dva bi menda hotela, da jima vse otroci naredi.

V tem so se pripodili trije otroci, zgrabili staro mamo za roko in kričali:

— Stara mama, pojdimo v slaščičarno, kupite bonbone, torto, čokolado!

— Danes pa nimam denarja. Samo žemljo imam pri sebi, je rekla in jo dala mali deklici.

— Nočem žemlje!, je zavpila razvajenka in jo vrgla v prah.

Edgar Allen Poe:

UKRADENO PISMO

Nekega jesenskega večera leta 18... sem bil v Parizu v družbi starega prijatelja C. Avgusta Dupina v njegovi majhni knjižnici. Nenadoma so se odprla sobna vrata in stari znanec gospod G., vodja pariške policije, je vstopil.

Zelo smo ga bili veseli, zakaj več let ga nismo videli. Gospod G. je dejal, da se je prišel posvetovati z nami, oziroma bolje, prositi za mnenje mojega prijatelja Dupina o neki uradni zadevi, ki mu je povzročila veliko skrb.

„Povedal vam bom v nekaj besedah, za kaj gre“, je dejal, „ali preden pričnem, naj vam povem, da mora ostati vse v največji tajnosti, kajti moj položaj bo ogrožen, če se izve, da sem kaj o tem govoril.“

„Nadaljujte!“ sem rekel.

„Dobro. Bil sem obveščen, da je bil

iz kraljevskih soban ukraden izredno važen dokument. Tat je minister D... Tisti, ki mu je bilo pismo ukraden, pismo nujno potrebuje. Toda javno seveda ne more stvari obravnavati. Zato me je naprosil, da jaz prevzamem to nalogo.“

„Moje prvo delo“, je nadaljeval, „je bilo, da smo kar najskrbneje pregledali ministrovo stanovanje. Seveda smo to napravili skrivaj, ne da bi on vedel za to, ker nismo hoteli, da bi minister slutil, da ga sumimo. Na srečo so nam ministrove dnevne navade močno pripomogle k temu. On je ponoči pogosto zdoma. Ima malo služabništva, ki ne spi v njegovem stanovanju. Jaz pa imam ključ, kot veste, ki odpro vsaka vrata v Parizu. Tri mesece sem noč za nočjo sam skrbno preiskoval njegovo stanovanje. Zdaj gre za mojo čast in moj ugled. Poleg tega — naj izdam še to — je obljubljena velika nagrada. Zato ne odneham, dokler ne dobim popolnega zadoščenja, kajti tat je bolj prebrisan kot jaz. Zagotavljam vam, da

Telesna vzgoja in šport

Nekaj o kegljaškem športu v Trziču

Z izvolitvijo novega odbora kegljaško-balinarskega društva so se pričele tudi težave s poslovanjem. Naj omenim samo nekaj stvari, ki bodo sigurno zanimalle bralce.

Kot prvo je najbolj pereče vprašanje kegljišče samo. Sicer smo se sedaj osamosvojili, tako da s kegljiščem upravlja društvo samo. Nastopajo pa finančne težkoče, ki nastajajo ne samo pri nas, temveč pri vseh društvih. Marsikdo se bo vprašal, kako je to mogoče, da pri kegljanju nastajajo finančne težave. Če pogledamo samo lanske letoletni nabavljeni inventar (6 krogel po 8.000 din, dve garnituri kegljev po 6.300 din), znaša samo to 60.000 din. Za adaptacije smo v lanskem letu izdali 58.000 din ter za tekmovanja izven Trziča 16.000 din, torej znašajo stroški v lanskem letu brez manjših stroškov 134.000 din. V letošnjem letu imamo v načrtu podaljšanje kegljišča, popravilo deske ter poda, kakor tudi leseno stensko oblogo, kar bo stalo približno 80.000 din. Poleg tega krogle in keglje za 20.000 din. V letošnjem letu je predvidenih mnogo več tekmovanj kakor lansko leto, zato bodo tudi stroški večji. Upam, da bodo sedaj člani kakor tudi ostali razumeli, zakaj je ura kegljanja sorazmerno draga. Z ozirom na kvarjenje inventarja bi se dalo pripomniti naslednje:

Večina igralcev, in to bodisi člani kakor tudi ostali, nimajo razumevanja, da bi pazili na inventar (krogle, keglje). Mislim, da ne vedo, da je to obča last vseh, saj vsak posameznik, ki igra, sam to plača, če je pa njegovo, bi pa lahko pazil ter imel čut do stvari, ki je danes tako draga. Koliko tisočakov bi že lah-

ko prihranili v lanskem letu z boljšo pazljivostjo, saj bi bilo vse to samo v korist igralcem, ne pa društvu, saj društvu ni nikako dobičkanosno podjetje. Na drugi strani mora pa zopet gledati, da se krije, v nasprotnem primeru mu pa grozi pogin. Kolikor se je uničilo inventarja, bi bila lahko danes ura že 60 din, ne pa da je še kar 100 din, vendar smo iz lanskega leta na letos znižali uro od 120 na 100 din, kar pa je še zmerom veliko. Po možnosti bomo poskušali vnesti nov način kasiranja, ki bo vsekakor boljši predvsem za člane, kakor tudi za ostale. Na vseh drugih kegljiških v Sloveniji so to že uredili ter se je pokazal uspeh, pa tudi dvig članstva. Hazardno igranje je nekoliko ponehalo, a dobijo se še taki, ki nimajo pravega zaslužka, in mislijo, da morajo na korist delavca, ki vestno dela v tovarni, živeti. Vemo za take poedince ter jih tu ne bomo imenovali, temveč jih bomo prijavili na merodajno mesto, ki bo ukrenilo vse potrebno, da bodo po zakonu kaznovani. Vidi se tudi „tržiška kultura“ na samem kegljišču. Pljuvanje po tleh, preklinjanje ter še dosti drugih stvari, ki dajejo zelo lep vzgled društvu. Upamo, da se take napake dajo odpraviti, saj lahko vsak posameznik presodi, da je to javni prostor, ne pa stranišče. V bližnji bodočnosti bomo imeli v gosteh skoraj vsa društva Slovenije, ko bomo igrali z njimi, ne vem pa kakšen vtis bodo odnesli iz Trziča, če bomo taki kot sedaj, ker tu se ne oblati samo društvo, temveč ves Trzič. Vsem nediscipliniranim igralcem, ki bodo kvarili inventar, kakor tudi kvarili ugled društva, bomo prepo-vedali dostop na igrišče.

sem prebrskal v stanovanju sleherni kotiček, v katerem bi utegnil biti papir skrit.“

„Toda“, sem pripomnil, „čeprav ima pismo minister, ali ni možno, da ga je skril kjerkoli zunaj stanovanja?“

„Oh ne!“ je rekel policijski uradnik. „Dvakrat so ga moji ljudje na cesti ustavili, kot da so žeparji, in ga pod mojim nadzorstvom skrbno preiskali.“

„Povejte nam natančno“, sem rekel, „kaj vse ste napravili pri preiskavi stanovanja!“

„V teh stvareh sem zelo izkušen“, je odgovoril policijski uradnik. „Torej: v stanovanju sem preiskal sobo za sobo. Za vsako sobo sem porabil ves teden. Preiskali smo pohištvo. Odprli smo vsak predal in mislim, da ste prepričani, da izkušenemu policijskemu uradniku ne uide noben skrit predal. Nadalje smo preiskali stole. Odkrili smo pokrove vseh miz.“

„Vendar niste mogli“, sem rekel, „razdreti vseh delov pohištva. To je nemogoče.“

„Seveda je“, je odgovoril. „Toda mi smo izbrali boljši način. Preiskali smo

vsak delček slehernega kosa pohištva z močnim mikroskopom in nismo našli nobenega znaka ali sledu, da bi se kdo dotaknil pohištva ali ga kje načel z namenom, da bi pripravil skrivališče za pismo. Razdelili smo vso površino v odseke in dali vsakemu odseku svojo številko, tako da nismo mogli nobenega zgrešiti. Pregledali smo vsak kvadratni centimeter posebej.“

„Ali ste preiskali tudi dvorišče okrog hiše?“

„Da, toda tu smo imeli majhno težavo. Dvorišče je tlakovano z opeko. Pregledali smo vsako opeko, pa tudi travo med opekami in nismo našli nobenega sledu, da bi se kdo česa dotaknil ali kaj premaknil.“

„Seveda ste pobrskali tudi med ministrovimi papirji in med knjigami v njegovi knjižnici?“

„Gotovo. Odprli smo vsak zavitek. In ne le, da smo vsako knjigo vso prelistali, tudi platnice vsake knjige smo z našim mikroskopom skrbno preiskali.“

„Ste pregledali tla pod preproga-

mi?“

Da ne bom omenjal samo slabih strani, naj tudi poudarim dobre strani. Pred kratkim smo imeli v Kranju prvenstvo KC Kranj v mednarodnem slogu 2 × 200 lučajev ter je eden od naših članov dosegel 14. mesto, ki je vsekakor dobro napram nezadostnemu treningu. V najkrajšem času bomo uvedli obvezne treninge za člane, tako da bomo vsaj malo pripravljeni stopili na igrišče. Posebno moram poudariti zanimanje upokojencev do kegljanja. V najkrajšem času jim bo določen dan, da bodo lahko igrali. Želimo jim mnogo uspeha, saj jih v bližnji bodočnosti čakajo igre z upokojenci vse Gorenjske. Plan društva je obsežen, seveda bo lahko izvedljiv samo s pomočjo članov ter z njihovo disciplino.

V najkrajšem času bomo tudi pričeli z mesečnim nagradnim tekmovanjem, ki bo za Trzič nekaj novega, saj bodo tudi lepe nagrade, denarne in praktične. Prvi od vseh bo dobil ca 5000 din, ostalih deset pa praktična darila. Zato ne zamudite prilike ter se udeležite nagradnega tekmovanja! Začetek tekmovanja bo objavljen po lepakih.

Pričeli bomo tudi z delom za bališče, ki je tudi zelo lep šport, posebno še za letno sezono. Žal je lansko leto kar zamrl, zato moramo to letos nadoknaditi.

Pascedovanja

Strešno opeko, vagonke pošiljke, dobavlja takoj »Angrogradja«, Ljubljana, Sv. Petra c. 18.

DEŽURNA SLUŽBA V BRIVNICAH

Ponedeljek, 19. aprila: Godnov Mihael, Trg svobode 17.

Ponedeljek, 26. aprila: Petrič Josip, Koroška c. 7.

„Gotovo! Dvignili smo vsako preprogo in pregledali vsako deščico pod njimi.“

„In tapete na stenah?“

„Da.“

„Ste pogledali v klet?“

„Smo.“

„Torej“, sem rekel, „ste bili v zmoti in pismo ni v stanovanju.“

„Bojim se, da imate prav“, je rekel uradnik. „In zdaj, Dupin, kaj mi svetujete, da naj napravim?“

„Svetoval bi vam, da ponovno skrbno preiščete stanovanje“, je odvrnil Dupin.

„Toda prepričan sem, da pismo ni v stanovanju“, je ugovarjal uradnik.

„Boljšega nasveta vam ne morem dati“, je vztrajal Dupin. „Seveda imate točen opis pisma?“

„O, seveda!“ je dejal uradnik, izvlekel iz žepa beležnico in začel glasno brati natančni opis pogrešanega pisma. Nato je hitro vstal. Bil je tako potr, kot ga nisem videl še nikoli prej.

(Konec prihodnjič.)